

CE ESTE COMUNITATEA?

O perspectiva sociologica
de Phil Bartle, PhD
tradus de Dan Carp

Introducere:

Un mobilizator, un animator sau un activist este o persoana care incearca sa miste (sa activeze, sa animeze) o comunitate. Materialul de pregatire de pe acest site se adreseaza mobilizatorilor si managerilor acestora, explicand o serie de metode pentru a misca o comunitate.

Dar ce este o comunitate?

Natura comunitatilor:

Ca majoritatea termenilor din stiintele sociale, comunitatea nu este usor de descris. Folosim des cuvantul, dar, in scopul pregatirii de fata, este important sa ne intrebam serios ce anume este.

In primul rand, sa notam ca o "comunitate" este o constructie, un model. Nu putem vedea o comunitate intreaga, nu o putem atinge si nu o putem simti pe pielea noastra. Vezi elefantul. Ca si cuvintele "deal" sau "fulg", o comunitate poate lua diferite forme, marimi, culori si locatii, si nu exista doua la fel pe lume.

Si mai important este faptul ca o comunitate nu inseamna doar oamenii care o compun. O comunitate exista de obicei inainte ca membrii sai sa se nasca si va continua probabil cand toti oamenii ce o alcatuiesc o vor parasii. Comunitatea este ceva dincolo de componentele sale, de membrii sai. O comunitate poate avea membri care s-au mutat temporar in alta parte. Acestia ar putea dori sa se intoarca la un moment dat, dar nu toti o fac.

De multe ori, o comunitate nici macar nu presupune o locatie fizica, fiind demarcată in schimb drept un grup de oameni cu interese comune. In materialele de pregatire de aici, inasa, "comunitatea", obiectul atentiei unui mobilizator, este de obicei delimitata in spatiu.

O comunitate este o constructie sociologica:

Nu numai ca ideea de comunitate este o "constructie" (un model), ea este chiar o "constructie sociologica". Comunitatea este un set de interactiuni, comportamente umane cu un anumit ineles si anumite asteptari intre membri. Nu doar actiuni, ci actiuni bazate pe asteptari, valori, credinte si intelesuri comune intre indivizi.

Pentru a intelege cum opereaza o comunitate, si cum se schimba, este necesar sa invatam cate ceva despre sociologia stiintei. Mobilizatorul este un om de stiinte aplicate; un savant social. In timp ce omul de stiinta pur este interesat de felul in care functioneaza lucrurile, omul de stiinte aplicate e interesat in a prelua aceste cunostiinte si in a gasi rezultate utile.

O comunitate are granitele estompate:

Cand ne referim la o comunitate dintr-un sat mic, aflat la cativa kilometri distanta de alte sate, intr-o zona rurala, granitele acesteia par sa fie simplu de definit. Modelul interactiunii umane poate consta numai din relatiile intre locuitorii acelui spatiu, in cadrul satului.

Dar locuitorii acesteia interactioneaza si cu oameni din afara satului. Se pot casatori cu persoane de oriunde si isi pot aduce sotul sau sotia sa locuiasca in acelasi loc. In orice moment, locuitorii acelui sat pot avea surori, veri, parinti sau alte rude care locuiesc in alta parte. Limitele acelei comunitati nu sunt atat de precise.

Comunitatile pot exista si in interiorul altor comunitati:

Putem gasi comunitati in interiorul unor comunitati mai mari, cum ar fi districte, regiuni, grupuri etnice, natiuni sau alte tipuri de delimitare. Casatoriile si alte tipuri de interactiuni pot lega sate pe ambele parti ale unei granite nationale.

Comunitatile se pot afla in miscare:

Mai mult, in locurile unde tehnologia nu este bazata pe horticultura locala, locuitorii unei comunitati sunt mobili.

Ei pot fi pastori nomazi care se deplaseaza pe distante lungi alaturi de animalele lor. Pot fi grupuri mobile de pescari care se muta din cand in cand in functie de disponibilitatea pestilor. Pot fi vanatori care se deplaseaza pentru a lua urma vanatului.

Comunitatile urbane sunt speciale:

In ariile urbane, o comunitate poate fi un grup mic de cateva familii cu o origine comuna. La randul ei, aceasta comunitate poate face parte dintr-o comunitate de cartier, o mahala sau alta diviziune urbana.

Pe masura ce granitele se largesc, apare mai multa eterogenitate (diferente in origine, limba, religie sau alte caracteristici care formeaza o identitate comuna). Comunitatea poate fi, la randul sau, parte dintr-o municipalitate mai laraga, care la randul sau, poate face dintr-o conglomerare ce inglobeaza orase mari.

In general (cu cateva exceptii), o comunitate urbana are granitele mai estompate, e mai dificil de demarcat, e mai eterogena (variata, mixta), mai complexa, mai greu de organizat folosind metode standard de dezvoltare a comunitatii si are teluri mult mai complexe si mai sofisticate decat o comunitate rurala.

Perspectiva sociala a asezarilor umane:

O asezare umana, sau o comunitate este mai mult decat o colectie de case. Este o organizatie umana (sociala si culturala). (Casele, care sunt produse culturale ale umanitatii, fac parte din una din cele sase dimensiuni ale societatii sau a culturii, dimensiunea tehnologica, dupa cum este explicat mai jos)

De asemenea, nu este vorba doar de o suma a indivizilor; este vorba de un sistem socio-cultural; este organizat social. Acest lucru inseamna ca trebuie sa cunoastem mai multe despre societate -- ceea ce studiaza sociologia.

Comunitatea are o viata proprie care transcende dincolo de suma vietilor locuitorilor sai. Ca o organizatie sociala, o comunitate este culturala. Vezi Cultura. Acest lucru inseamna ca este un sistem de sisteme si ca este compusa din lucruri care pot fi mai degraba invatate decat transmise genetic. Toate elementele sociale si culturale ale unei comunitati, de la tehnologie la credintele comune, sunt transmise si captate prin simboluri.

Animarea sociala (promovarea participarii in comunitate sau a auto-ajutorarii) mobilizeaza si organizeaza o comunitate. Acest lucru inseamna ca organizarea sociala a comunitatii se schimba, oricat de mult sau de putin. Mobilizatorul sau animatorul este, deci, un agent de schimbare sociala, un catalizator. Cunoasterea naturii schimbarii sociale intr-o comunitate ar trebui sa fie unul din attributele oricarui mobilizator.

Un animator trebuie sa cunoasca societatea:

Ar putea fi periculos sa incerci sa schimbi ceva despre care nu cunosti mai nimic. De aceea, este in sarcina mobilizatorului sa invete cate ceva din stiintele antropologiei si sociologiei⁽¹⁾.

Un mobilizator este un sociolog in actiune, asa ca trebuie sa cunoasca unele caracteristici importante ale domeniului. (Desi mobilizarea este o stiinta sociala aplicata, nu trebuie confundata cu ingineria sociala. Vezi Ingineria sociala).

Desi stiinta sociologia este predata de obicei la nivel universitar, si sociologii din zilele noastre trebuie sa aiba un doctorat, nu este nevoie de toata aceasta educatie formala. Incepand de aici, si facand un pic de cercetare pe cont propriu, puteti invata tot ce aveti nevoie sa stiti despre sociologie pentru a invata natura sociala a comunitatilor.

Cel mai important lucru a fost mentionat deja, ca un organism social precum comunitatea are o viata proprie care transcende vietile locuitorilor sai. Acesti indivizi trec prin propriile lor schimbari in timp ce se dezvoltă ca fiinte umane. Se nasc, cresc, devin adulti, se casatoresc, muncesc, unii devin lideri, au copii, mor. Toate aceste schimbari personale in individ nu schimba, in sine, societatea sau comunitatea. De fapt, pe masura ce sunt recunoscute, contribuie la stabilitatea societatii si la continuarea comunitatii.

Si al doilea lucru care trebuie stiut a fost deja mentionat pe scurt. Tot ce are legatura societatea sau cultura se transmite mai degraba prin simboluri decat genetic. Dezvoltarea comunitatii, o forma de schimbare sociala, cere schimbari in mesajul simbolurilor mai degraba decat in medicina genetica.

Tineti minte elementele esentiale ale societatii:

Desi sociologia in sine poate fi interesanta, mobilizatorul trebuie sa cunoasca mai multe despre aceasta doar pentru a fi un mobilizator mai bun. Avand in vedere ca notiunea de "comunitate" este un construct social, este important sa intelegem natura "socialului".

Ce este, de exemplu, "substanta" care incheaga o comunitate (sau orice organizatie sociala)? Cum pot indivizii sa fie interdepenti, chiar si atunci cand cred ca sunt organisme

independente? Pot astfel de credințe, chiar dacă nu sunt exacte, să servească vreun scop în susținerea unei organizații sociale?

Este important pentru animator să noteze interconectarile dintre dimensiunile culturale (descrise mai jos) ce alcătuiesc o comunitate. Deși oamenii de știință nu cad de acord în ceea ce privește natura precisă a acestor interconecțiuni, toți vor fi de acord că o caracteristică de bază a societății (deci și a comunităților din interiorul unei societăți) este aceea că acestea sunt interconectate.

O comunitate, ca și alte instituții sociale, este mai mult decât o simplă sumă de indivizi; este un set de relații, incluzând atitudinile și comportamentele membrilor săi.

Țineți minte că scopul vostru este capacitatea comunității. Va va fi de ajutor să cunoașteți ce este o comunitate, natura sa socială și culturală, pentru a o capacita prin propriile voastre eforturi.

Cultura se învață:

Am menționat mai sus că o comunitate este un organism cultural, și că este ceva ce reprezintă mai mult decât oamenii care o alcătuiesc. Cultura în științele sociale reprezintă mai mult decât opera sau baletul. Deci, ce înseamnă?

Cultura constă în toate aceste lucruri, inclusiv acțiunile și credințele pe care oamenii (ca animale fizice) le învață, cele care îi fac umani. Cultura include comportamentele învățate, dar nu și acele lucruri determinate genetic. Cultura este păstrată și transmisă prin simboluri; niciodată prin cromozomi. În timp ce o parte a culturii este învățată în copilărie (vorbitul, de exemplu), o altă cultură este învățată de adulți.

Când animatorul este angajat în promovarea schimbării sociale, el sau ea promovează învățarea unei noi idei sau al unui nou comportament.

Când cultura e învățată pentru prima oară, de un copil, în procesul de a deveni om, acest mecanism se numește enculturizare sau socializare. Când este reînvățată, ca atunci când cineva se mută într-o societate diferită sau când o societate se schimbă în jurul unui individ, se numește aculturizare. Din moment ce voi, ca mobilizatori, sunteți mult mai implicați în stimularea schimbării sociale într-o comunitate, veți veni în contact direct cu aculturizarea. De aceea veți avea nevoie de îndemanări de educare a adulților.

Această definiție sociologică a "culturii", care înseamnă "sistem socio-cultural", adică însăși societatea, nu reprezintă definiția comună a culturii, unde oamenii se gândesc de obicei la cântece și dansuri, sau numai la arte (acele care aparțin numai uneia din cele șase dimensiuni ale culturii, estetica).

Cultura transcende oamenii

Cultura este superorganică (și o comunitate este culturală). Să înțelegem acest concept, "superorganic", este foarte important în înțelegerea unei comunități.

Așa cum nivelul organic este bazat pe anorganic (celulele vii sunt făcute din atomi, etc.; un câine sau un copac nu este o celulă deși este făcut din celule), la fel supraorganicul este bazat

pe organic (societatea nu este o fiinta umana desi este elcatuuta din fiinte umane). Acest lucru inseamna ca, in timpul animarii (mobilizarii si organizarii) comunitatii, animatorul trebuie sa fie intotdeauna capabil sa separe ceea ce se intampla in comunitate, in intregimea ei, de ceea ce se intampla unor persoane particulare.

Folosim cuvantul "transcende" aici pentru a intelege "a merge dincolo de". In acest sens, nu are nici o conotatie religioasa.

Asa cum un copac, un organism viu, isi transcende atomii, moleculele si celulele din care este facut, la fel o comunitate, sau orice forma de organizare sociala a culturii, transcende fiintele umane individuale din care este alcatuita. Copacul sau cainele nu ar exista fara atomi sau celule, la fel nici comunitatea nu ar exista fara fiintele umane individuale.

Principiile care afecteaza un atom sau o celula (intr-un copac sau un caine) nu sunt aceleasi ca cele care afecteaza cainele sau copacul. Fortele care afecteaza o fiinta umana (intr-o comunitate) nu sunt aceleasi forte care afecteaza dezvoltarea comunitatii.

Un bun mobilizator trebuie sa inteleaga natura schimbarii sociale intr-o comunitate si sa fie capabil sa o distinga de schimbarile suferite de indivizii din acea comunitate. Pentru asta, tu, mobilizatorul, trebuie sa-ti dezvolti o perspectiva sociala, si sa vezi cum comunitatea transcende locuitorii sai.

O comunitate este un organism sau un sistem superorganic

O comunitate poate fi vazuta ca ceva asemanator unui organism (este organizata; are organe). Traieste si functioneaza desi membrii sai umani vin si pleaca, se nasc si mor.

Asa cum celulele vii, plantele sau animalele, transcend proprii atomi, la fel o institutie, un model comportamental, transcede persoanele care o alcatuiesc. Comportamentul unui atom sau ciclul vietii unei molecule are loc in functie de un set de forte diferit de cel al plantelor sau animalelor in care gasim atomul sau molecula.

La fel, un individ este subiectul unui set de forte diferit de cel al organizatiei sociale (cum este comunitatea) unde poate fi gasit. O credinta, de exemplu, apartine persoanelor vii, dar acea credinta poate trai prin alte persoane mult timp dupa ce primele mor. Acelasi lucru se intampla cu o institutie precum casnicia, o orgnaizatie precum aviatia, un oras precum Kumasi, un obicei precum strangerea mainii, o unealta precum sapaliga, un sistem precum marketingul. Toate acestea transcend individul care le poarta.

O societate este, in acest caz, un sistem -- nu un sistem anorganic precum un motor, nu un sistem organic precum un copac, ci un sistem supraorganic construit din idei invatate, asteptari si comportamente ale fiintelor umane. Ganditi-va la trei niveluri de organizare: anorganic, organic si superorganic.

Desi o comunitate este un sistem cultural (in sensul in care transcende persoanele individuale), nu inteleti prin asta ca o comunitate este o uniune armonioasa. Nu este. Este plina de factiuni, lupte, conflicte, bazate pe diferente de sex, religie, acces la resurse, etnicitate, clasa sociala, nivel de educatie, venit, detinerea de capital, limba si multi alti factori.

Pentru a promova participarea si dezvoltarea in comunitate, animatorul are sarcina sa adune aceste factiuni laolalta, sa incurajeze toleranta si spiritul de echipa, si sa obtina decizii luate in consens. Pentru a promova schimbarea sociala intr-o comunitate, este necesar sa stii cum opereaza sistemul respectiv, si deci cum va raspunde la schimbari si la interventiile tale. Asa cum un inginer (un om de stiinte aplicate) trebuie sa stie cum functioneaza un motor, la fel facilitatorul comunitar (un om de stiinte sociale aplicate) trebuie sa stie cum functioneaza comunitatea.

Pentru a cunoaste modul in care opereaza o comunitate, nu trebuie sa antropomorfizezi o comunitate. A "antromorfiza" inseamna a asuma si prescrie caracteristici umane unui lucru neuman (de exemplu, sa gandim ca ratele si ursii au "familii", desi "familia" este o institutie umana). O comunitate nu vorbeste, nu gandeste, nu simte, si nu poate actiona ca o fiinta umana. Este o entitate superorganica, deci are principii, forte si mecanisme diferite fata de o fiinta umana.

Dimensiunile culturii; dimensiunile comunitatii:

Cand spunem ca o comunitate nu e acelasi lucru cu o fiinta umana, intelegem ca aceasta nu are emotii, un creier, ganduri, sau activitati. Totusi, ea are diferite parti care se aplica mai degraba organizatiilor sociale si culturii decat fiintelor individuale.

Un mod important de a analiza comunitatea, de a o sparge in partile ei componente, este de a folosi cele sase "dimensiuni" culturale. Folosim o "dimensiune" pentru ca acestea sunt categorii analitice, create de noi, ca oameni, in loc sa fie bazate pe parti observabile (cum sunt partile corpului: capul, mainile, picioarele). Intr-unul din modulele de pregatire, Cercetarea Comunitatii, veti vedea ca aceste sase dimensiuni culturale (plus geografia si demografia) pot fi folosite pe post de categorii organizatorice pentru cercetarea, observatiile, si intelegerea voastra fata de comunitatea unde intentionati sa lucrati.

In matematica, un obiect are trei dimensiuni, inaltimea, latimea si adancimea, patru daca includeti si timpul. Oricat de mic ati taia acel obiect, fiecare piesa va avea cele patru dimensiuni. La fel se intampla cu o entitate socio-culturala precum comunitatea. Oricat de mic sau in orice fel ati taia o bucata de cultura, intotdeauna va avea cele sase dimensiuni.

Aceste dimensiuni ale comunitatii sunt:

1. Tehnologica,
2. Economica,
3. Politica,
4. Institutionala (sociala),
5. Estetic-valorica, si
6. Conceptul de credinta.

Fiecare din aceste dimensiuni ale culturii sunt transmise prin simboluri (nu prin gene) si consta in sisteme de idei si comportamente invatate. Acestea nu sunt "aspecte" ale culturii; sunt dimensiuni. Dimensiunile culturale pot varia in marime dar, prin definitie, patrund in intreg.

Toate acestea sunt sisteme din interiorul fiecarui sistem social (sau cultural). Ele sunt bazate pe comportamente invatate, care transcend indivizii care au invatat, fiecare o parte din ele. Daca orice dimensiune a culturii lipseste, prin definitie, toate lipsesc.

Nu poti sa "vezi" o dimensiune a culturii sau a societatii asa cum vezi un individ. Elefant. Fiecare individ manifesta fiecare din cele sase dimensiuni ale culturii. Pentru a deveni constient social, animatorul trebuie sa fie capabil sa analizeze toate cele sase dimensiuni si interrelatiile acestora, chiar daca el/ea nu vede decat indivizi, nu dimensiuni.

Schimbarea culturii					
→ Simplu			→ Complex		
Multi zei si spirite	Cativa zei	Un zeu	↑% Ateist		
Sacru/Profan	Credinta-Conceptuala		Secular		
Simplu			Complex		
Abatere mica de prestigiu	Valori estetice		Abatere mare de prestigiu		
Familii	Grup de parinti	Grup cu membri fara parinti	↑% Organizatii formale		
	<i>Gemeinschaft</i>		<i>Gesellschaft</i>		
Solidaritate mecanica	Institutional (social)		Solidaritate organica		
Acefale	Triburi	Regate	State	Corporatii multinationale	
	Egalitar			Ierarhic	
	Politic				
Obligatii familiale	Redistributia statala	Troc	Piata	Bancar	Plastic
Comunism primitiv	Feudalism	Economic	Capitalism	Post capitalism	
Culesul fructelor	Cresterea animalelor	Horticultura	Agricultura	Industrie	Informatie
Fora umana	Fora animala	Tehnologic	Energie mecanica	Energie nucleara	

Dimensiunea tehnologica a comunitatii:

Dimensiunea tehnologica a comunitatii este reprezentata de capitalul, uneltele si indemanarile acesteia si de felurile de relationa cu mediul inconjurator. Este interfata dintre om si natura.

Tineti minte, nu uneltele in sine alcatuiesc dimensiunea tehnologica a culturii, ci ideile si comportamentele invatate, care le permit oamenilor sa inventeze, sa foloseasca si sa ii invete pe altii despre aceste unelte. Tehnologia este la fel de mult o dimensiune culturala ca si credintele sau modelele de interactiune; este simbolica. Tehnologia este culturala.

Aceasta dimensiune culturala este ceea ce economistii ar numi "capital real" (in contrast cu capitalul financiar). Este ceva valoros care nu este produs pentru consum direct ci pentru a creste productia (si deci bogatia) pe viitor; investitia.

In dezvoltarea capacitatilor, este unul din cele saizecezece elemente de putere care se schimba (*cresc*) pe masura ce o organizatie sau o comunitate devine mai puternica. In razboiul impotriva saraciei, tehnologia ofera un important set de arme.

Pentru un individ sau o familie, tehnologia include casa acestuia, mobila si obiectele de uz casnic, cum sunt obiectele de bucatarie, usile, ferestrele, paturile sau lampile. Limba, care este una din caracteristicile importante ale omului, apartine dimensiunii tehnologice (este o unealta). Se alatura mijloacelor de comunicare cum sunt radioul, telefonul, televizorul, cartile sau masinile de scris (in zilele noastre, computerele).

Intr-o organizatie, tehnologia include mese de scris, computere, hartie, scaune, pixuri, spatiu de birouri, telefoane, toaleta si cantina. Unele organizatii au tehnologii specifice: mingii si uniforme pentru cluburile de fotbal, table, pupitre si creta pentru scolii, altaruri si strane pentru biserici, arme si bastoane pentru fortele de politie, transmitatoare si microfoane pentru posturile de radio.

Intr-o comunitate, tehnologia comunală include facilitati precum latrinele publice si hidrantele, drumurile, pietele, clinicile, scoile, semnele de circulatie, parcurile, centrele comunale, librariile, terenurile de sport. Tehnologia comunitatii proprietate privata poate include magazine, fabrici, case si restaurante.

Cand un facilitator incurajeaza o comunitate sa construiasca o latrina sau o fantana, o noua tehnologie este introdusa. O fantana (sau o latrina) este tot atat de mult o unealta (si o investitie) cum este un ciocan sau un calculator.

In general (exista si exceptii), tehnologia este probabil cea mai usoara dimensiune pentru introducerea schimbarilor culturale si sociale. Este mai usor sa introduci un radio cu tranzistori decat o noua credinta religioasa, un nou set de valori sau o noua forma de familie. Paradoxal totusi, introducerea unei noi tehnologii (prin inventie sau prin imprumut) va conduce la schimbari in toate celelalte dimensiuni ale culturii.

Tineti minte ca exista intotdeauna exceptii; in societatea Amish, de exemplu, se practica o decizie comunală constienta de a rezista la introducerea de noi tehnologii. Ei se bazeaza pe pastrarea vechilor tehnologii (fara tractoare, automobile, radiouri) precum carute si pluguri, pentru a-si reintari sentimentul de identitate culturala.

Aceste schimbari nu sunt usor de prezis, si nici nu se misca intotdeauna in directia dorita. Dupa ce se intampla, pot parea logice, chiar daca nu au fost prezise mai devreme.

De-a lungul istoriei umane, tehnologia s-a schimbat, devenind tot mai complexa, mai sofisticata si cu un control mai mare asupra energiei. O forma nu inlocuieste imediat o alta (desi bicele pentru cai au incetat sa se mai fabrice dupa ce automobilul a inlocuit calul de-a lungul unui secol al schimbarii).

De obicei, schimbarile sunt acumulative, cu uneltele si tehnologiile inechitate disparand pe masura ce devin tot mai inutile, mai putin eficiente sau mai scumpe. De-a lungul istoriei, culesul si vanatoarea au fost inlocuite de agricultura (cu exceptia putinelor grupuri reziduale). La fel, agricultura a lasat locul industriei. Oamenii care inca practica tehnologii vechi si putin eficiente se gasesc de obicei marginalizati, la limita saraciei. Locurile unde tehnologia este avansata (de exemplu, tehnologia informatiei, computere, internet) sunt ocupate de o mica proportie a populatiei lumii.

Tehnologia care ar putea fi introdusa de mobilizatori ar putea face parte din medicina (clinici si medicamente) si sanatate (apa proaspata, igiena), scolii sau pietele acoperite in zonele rurale.

Acolo, rezidentii nu sunt de obicei constienti de aceste lucruri; pur si simplu nu le au, inainte ca mobilizatorul sa le obtina pentru ei. Facilitatorul trebuie sa fie pregatit sa inteleaga efectele asupra celorlalte dimensiuni ale culturii prin introducerea unei schimbari in dimensiunea tehnologica.

Dimensiunea economica a comunitatii:

Dimensiunea economica a comunitatii reprezinta varietatea de mijloace de productie si de alocare a resurselor si serviciilor (avutiei), fie ca aceasta se realizeaza prin daruri, obligatii, barter, schimburi pe piata, sau alocari din partea statului.

Nu elementele fizice precum banii formeaza dimensiunea economica a culturii, ci ideile si comportamentele care dau valoare banilor (si altor obiecte), exprimate de oameni care au creat sistemele economice pe care le folosesc. Avutia nu inseamna doar bani, asa cum saracia nu inseamna doar absenta banilor.

Avutia se afla intre cele saizece elemente ale capacitarii comunitatii sau capacitatii organizatorice. Cand organizatia sau comunitatea are mai multa bogatie (pe care o poate controla ca organizatie sau comunitate) atunci are mai multa putere si mai multa abilitate de a obtine lucrurile pe care doreste sa le obtina.

De-a lungul istoriei umane, trendul general in schimbarea economica a fost de la simplu la complex. Un sistem nu a inlocuit imediat un altul, dar au fost adaugate sisteme noi, iar cele mai putin folosite au disparut incet.

In grupurile mici, simple, avutia (orice este rar si util) a fost distribuita prin simple obligatii familiale. Cand cineva venea acasa cu mancare sau imbracaminte, aceasta era alocata celorlalti membri ai familiei fara asteptari de returnare imediata.

Pe masura ce societatea a devenit tot mai complexa, si diferite grupuri au intrat in contact unul cu altul, au aparut schimburi simple prin diverse forme de barter. Distributia in fiecare grup familial a ramas in mare la fel. Pe masura ce barterul a devenit tot mai complex si mai extins, au fost adaugate noi institutii pentru a simplifica comertul: moneda, conturile, bancile, creditul, cardurile de credit, cardurile de debit. Acest lucru nu a inlocuit imediat procedeele anterioare, dar darurile si distributia familiala au devenit in timp mai putin raspandite in paleta sistemelor de distributie, iar barterul a devenit mai putin important.

Tineti minte ca banii insasi nu au valoare intrinseca. Au valoare doar pentru ca societatea -- comunitatea, cultura -- le-a atribuit o valoare. O hartie de o suta de euro, de exemplu, poate fi folosita pentru a face focul sau pentru a face o tigara, dar valoarea sa este mult mai mare decat in aceste cazuri.

In orice comunitate, veti gasi diverse forme de distributie a avutiei. Este important sa invatati care sunt acestea si ce lucruri pot fi date, ce poate fi schimbat, ce poate fi cumparat si vandut. In multe societati, un anumit fel de avutie nu poate fi alocata prin vanzare, cum este cazul favorurilor sexuale, al sotilor, al ospitalitatii, al copiilor sau al distractiei. Variaza. Sa invatati cum sunt distribuite, in ce conditii si in ce fel (pentru ca si aceste difera) face parte din cercetarea pe care trebuie sa o faceti.

Cand o comunitate decide sa aloce apa pe baza unei taxe unice pentru toate locuintele, sau sa o aloce pe baza unei plati pentru fiecare container de apa, atunci se face o alegere intre doua sisteme foarte diferite de distributie economica.

Animatorul ar trebui sa incurajeze comunitatea sa aleaga ceea ce doreste pentru a fi mai consistenta in atitudinile si valorile dominante. (Un bun mobilizator nu va incerca sa-si impuna notiunea proprie despre cel mai bun sistem de distributie; toti membrii comunitatii trebuie sa ajunga la un consens).

Dimensiunea politica a comunitatii

Dimensiunea politica a comunitatii reprezinta diferitele sale moduri de a aloca puterea, influenta si puterea de decizie. Nu trebuie confundat cu ideologia, care apartine dimensiunii valorilor. Include, dar nu se limiteaza la, tipuri de guvernare si sisteme de conducere. De asemenea, include felul in care oamenii din grupuri mici sau informale iau decizii atunci cand nu au un lider recunoscut.

Puterea politica este una din cele saispzece elemente ale puterii comunitatii sau a capacitatii organizationale. Cu cat aceasta are mai multa putere politica si influenta, cu atat poate face mai multe lucruri pe care si le doreste.

Un animator trebuie sa fie capabil sa identifice diferitele tipuri de lideri dintr-o comunitate. Unii pot avea autoritate traditionala sau birocratica; altii pot avea calitati charismatice personale. Cand lucreaza intr-o comunitate, animatorul trebuie sa fie capabil sa ajute la dezvoltarea puterii existente si a sistemului de luare a deciziilor pentru a promova unitatea comunitatii si luarea deciziilor in grup, lucruri care ajuta intreaga comunitate, nu numai anumite interese.

In lunga istorie a umanitatii, conducerea (puterea si influenta) a fost la inceput difuza, temporara si minimala. Intr-un grup mic de culegatori si vanatori, lider poate fi oricine sugereaza si organizeaza o vanatoare. In grupuri mici nu sunt sefi, batrani sau regi iar aceste grupuri sunt numite de antropologi "acefale" (fara cap).

Pe masura ce istoria progreseaza, sistemele politice devin mai complexe, iar puterea si influenta au crescut si au afectat un numar tot mai mare de oameni. Nivelele de doficicare politica si ierarhiile au trecut de la acefale, grupuri, triburi, la regate si la state nationale.

In cele mai simple grupuri, diferenta intre nivelul de putere si de influenta al liderului si cel mai de jos membru al grupului este foarte mica. Comparati acest fapt cu diferenta in termeni de putere si influenta intre presedintele SUA si un om de serviciu care curata toaletele intr-un hotel de doi lei din Washington.

Comunitatile, inclusiv cele in care lucrati, au toate sisteme politice si o anume distanta intre cel mai de sus si cel mai de jos nivel de putere intre indivizi si grupuri. Prima voastra misiune este sa inteleti cum functioneaza, cum sunt distribuite puterea si influenta (nu intotdeauna in acelasi mod) si ce schimbari au loc.

Veti avea o anume influenta asupra acestui aranjament de putere pe masura ce stimulati formarea unui comitet de dezvoltare. De asemenea, veti fi responsabili pentru incurajarea unei

tot mai mari complexitati politice, daca acesta este primul astfel de comitet din acea comunitate.

Dimensiunea institutionala a comunitatii:

Dimensiunea sociala sau institutionala a comunitatii este compusa din felul in care oamenii actioneaza, interactioneaza, reactioneaza si din felul in care ei asteapta ca altii sa actioneze si sa interactioneze. Aceasta include institutii precum casatoria sau prietenia, roluri precum cel de mama sau de politist, statutul si clasa si alte modele de comportament uman.

Dimensiunea institutionala a societatii este primul lucru la care non-sociologii se gandesc atunci cand aud de "sociologie". Este totusi doar una din cele sase dimensiuni ale organizarii sociale (a culturii).

Dimensiunea are de-a face cu felul in care oamenii actioneaza in relatiile interumane, cu asteptarile lor, cu parerile lor, cu judecatile lor, cu predictiile lor, cu raspunsurile si reactiile lor. Pentru asta, privim la modelele de relationare identificate uneori ca roluri sau statut, si la formarea grupurilor si a institutiilor derivate din aceste modele.

O "soacra", de exemplu, este atat un rol (cu un statut), cat si o institutie, Intr-o comunitate, organizarea sociala este suma totala a acestor interrelatii si modele.

Nivelul de organizare (sau complexitatea organizarii), gradul de diviziune a muncii, diviziunea rolurilor si a functiilor sunt alte elemente din cele saizece ale puterii comunitatii, sau ale capacitatii organizatorice. Cu cat aceasta este mai organizata, si mai eficient organizata, (si voi puteti ajuta la acest lucru), cu atat are mai multa capacitate sa isi atinga obiectivele comunale si organizationale.

Ca si cu celelalte dimensiuni, de-a lungul istoriei, miscarea a fost in general de la simpla la complexa. In societatile simple timpurii, familia era comunitatea, si era societatea. Familia definea toate rolurile si statutele. Pe masura ce societatea a devenit tot mai complexa, mai intai familiile au devenit mai complexe, apoi relatiile non-familiale s-au dezvoltat si au fost recunoscute. Mai tarziu, familia insasi a scazut ca importanta fata de alte tipuri de relatii.

De fiecare data cand un nou rol este creat, cu datoriile, responsabilitatile, drepturile si modelele sale comportamentale, societatea devine tot mai complexa. Daca se incurajeaza formarea unui nou comitet de dezvoltare, cu pozitiiile sale oficiale, atunci comunitatea devine mult mai complexa.

O comunitate mica rurala, fara clinica si fara scoala, este cel mai probabil compusa din rezidenti inruditi fie prin sange, fie prin alianta. Daca aceasta comunitate este stimulata sa construiasca o scoala sau o clinica, angajand profesori si personal medical (de obicei din afara), atunci complexitatea sociala a comunitatii creste.

In acest sens, dimensiunea sociala este probabil similara cu cea tehnologica in faptul ca este mai putin dificila (fata de celelalte dimensiuni, mai ales ultimele doua) in introducerea schimbarii sociale. Ca in toate cele sase dimensiuni, o schimbare intr-una singura, cum este cea sociala, va avea efecte in celelalte.

Pentru ca animatorul sa aiba succes, el sau ea trebuie sa cunoasca institutiile locale, diferitele roluri jucate de barbati si de femei, si formele principale de interactiune sociala.

Dimensiunea estetic-valorica a comunitatii:

Dimensiunea estetic-valorica a comunitatii este acea structura de idei, uneori paradoxala, inconsistenta sau contradictorie, pe care oamenii o au cu referire la bine si rau, la frumos si urat, la corect si gresit, toate acestea fiind justificari pe care oamenii le folosesc pentru a-si explica actiunile.

Cele trei axe de-a lungul carora oamenii iau decizii sunt toate dependente de ceea ce invata in copilarie. Acestea includ judecati privind binele si raul, frumosul si uratul, toate bazate pe valori sociale si comunale. Ele nu sunt dobandite genetic, ci prin socializare. Acest lucru implica faptul ca pot fi reinvatate; ca ne putem schimba judecatile.

Cu toate acestea, valorile sunt incredibil de greu de schimbat intr-o comunitate, mai ales daca locuitorii percep aceasta tentativa ca una menita sa ii schimbe pe ei insisi. Ei se schimba pe masura ce standardele comunitatii evolueaza, dar aceasta schimbare nu poate fi grabita sau ghidata de influenta din afara sau de manipulare constienta.

Standardele comune sunt importante intr-o comunitate si in identitatea personala; importanta fiecaruia depinde de valorile in care crede acea persoana. Gradul de impartasire si/sau de respect a valorilor intre membrii unei comunitati sau a unei organizatii este o componenta importanta intre cele saizece elemente de putere si capacitate.

Valorile tind sa se schimbe pe masura ce comunitatea devine tot mai complexa, mai eterogena, mai conecata la lume. Schimbarile de valori tind sa fie rezultatul unei schimbari in tehnologie, in organizarea sociala, si nu se datoreaza predicilor sau discursurilor despre schimbare directa.

Se pare ca nu exista o directie generala a schimbarii in istoria umana, ca judecatile devin mai liberale, mai tolerante, mai catolice, mai eclectice - sau mai putin din toate acestea - pe masura ce societatile devin mai complexe si mai sofisticate. Comunitatile de la ambele capete ale spectrului complexitatii sociale prezinta standarde cu grade diferite de rigiditate. In ciuda acestei diversificari, in fiecare comunitate exista de obicei o arie mica de valori. Comunitatile urbane si eterogene tind sa aiba o variatie mai mare in valori si estetica.

Nu este usor de prezis standardul valorilor oricarei comunitati inainte de a merge si a locui acolo si de a afla cum sa operezi in interiorul respectivei comunitati. Din cauza importantei acestora, este totusi necesar ca tu, mobilizatorul, sa inveti car mai mult cu putinta despre standardele comunitatii si sa nu presupui ca vointa acesteia va fi la fel cu a ta.

Desi introducerea de noi facilitati si servicii intr-o comunitate poate duce eventual la schimbari in standardele comunitatii, orice propune un mobilizator trebuie vazut ca in interiorul unui set dominant de valori comunitare.

Oricand un animator introduce noi cai de a face lucruri intr-o comunitate, valorile dominante, oricat de contradictorii si de variate, trebuie sa fie luate in considerare.

Dimensiunea conceptului de credinta a unei comunitati:

Dimensiunea conceptului de credinta a unei comunitati reprezinta o alta structura de idei, de asemenea in contradictoriu cateodata, pe care oamenii o au referitor la natura universului, a lumii inconjuratoare, a rolului lor in ea, cauza si efect si a naturii timpului, materiei si a comportamentului.

Se crede cateodata ca aceasta dimensiune este religia oamenilor. Este insa o categorie mai larga, care include credintele ateiste, de exemplu, cum ca omul l-a creat pe Dumnezeu dupa propriul sau chip. Include credinte comune despre inceputurile universului, felul in care functioneaza si despre ce este realitatea. Este religie - si mai mult decat atat.

Cand iti cade un stilou pe jos, iti demonstrezi credinta in gravitate. Cand spui ca soarele rasare (nu rasare; pamantul se invarteste), iti exprimi parerea despre lume.

Daca tu, mobilizatorul, esti vazut ca cineva care ataca credintele altor oameni, vei vedea ca munca ta va fi in zadar, datorita opozitiei fata de tine si de scopurile tale si vei rata ca mobilizator. Chiar daca vrei sau nu sa te opui credintelor locale, nu trebuie sa fi vazut ca incercand sa le schimbi.

In lunga istorie umana, tendinta generala de schimbare a fost pentru o descrestere a numarului de zeitati si o reducere de la diferentele sacru-profan la spatiul secular. De la politeismul local cu multi zei, oamenii s-au indreptat spre un politeism cu mai putini zei, iar apoi spre monoteism (un singur zeu) iar de acolo a crescut proportia oamenilor care nu cred in nici un fel de zeu.

Din experienta umana se pare ca acele grupuri cu zei locali traditionali tind sa fie mai toleranti cu alti zei decat asa-zisele religii "universale", fiecare dintre acestea pretinzand ca ea singura este adevarata. S-au purtat multe razboaie din cauza religiilor (este ironic ca majoritatea religiilor propovaduiesc pacea si toleranta) iar acest lucru ar trebui sa fie un semn pentru mobilizator despre taria cu care oamenii tin la credinta lor.

Animatorul trebuie sa invete, sa studieze si sa fie constient de credintele dominante intr-o comunitate. Pentru a fi un catalizator eficient de schimbare sociala, animatorul trebuie sa faca sugestii si sa promoveze actiuni care nu ofenseaza aceste credinte si care sunt pe aceeasi lungime de unda sau macar apropiate de credintele si conceptele existente despre mersul universului.

Toate cele sase dimensiuni se gasesc si in cea mai mica parte a culturii:

Lucrul important de retinut este ca in orice societate, in orice comunitate, in orice institutie, in orice interactiune intre indivizi exista un element cultural si acesta include cate ceva din cele sase dimensiuni culturale. Toate acestea se invata de la nastere. Nou-nascutul este la fel ca un animal, nu e inca o fiinta umana dar el/ea invata cultura (se umanizeaza) imediat (de exemplu, cand invata sa suga lapte) prin interactiunea cu alti oameni si astfel incepe sa devina uman. (Multi spun ca acest proces de umanizare incepe in pantecele mamei).

Acest proces de invatare si de devenire continua pana la moarte. Daca nu inveti, inseamna ca esti mort.

Cand te afli la o intalnire a comunitatii, cand esti intr-o clasa a scolii, cand te intalnesti cu cineva fata in fata, oriunde ai fii, faci parte dintr-o cultura, dintr-un sistem socio-cultural si

poti gasi toate cele sase dimensiuni. Uneori, cand incercam sa privim obiectiv cultura intr-un mod stiintific, uitam ca noi insine facem parte din cultura.

Uneltele pe care le folosim, interactiunea in care suntem angajati, credintele si valorile pe care le avem, fac toate parte din cultura noastra si din existenta noastra ca animale sociale. Daca ne facem treaba ca mobilizatori intr-o comunitate alta decat cea in care am crescut, cultura noastra va fi diferita de cea a locuitorilor ei. Vezi: Aculturalizare.

Nu suntem lipsiti de obligatii daca incercam sa mobilizam propria noastra comunitate. Un proverb care ilustreaza principiul antropologic este "Numai un peste ciudat stie de existenta apei".

Din cauza ca existenta noastra si felul in care ne intelegem pe noi insine este un produs al culturii si al socializarii noastre, nu suntem constienti de natura acestei culturi. Ca si un peste care nu a iesit niciodata din apa (si e capabil sa o compare cu absenta ei), nu putem exista si nu existam in afara culturii.

Interconectarea are un uz practic:

Pentru mobilizator si pentru oricine este angajat in activitati de dezvoltare, partea importanta din toate acestea este varietatea interconectiunilor dintre dimensiunile culturale. Acestea pot fi cauzale si interconectate dunctional. Tehnologia (in contrast cu ideile popular acceptate), de exemplu, atat uneltele cat si capacitatea de a le folosi, sunt la fel de mult o parte din cultura sau din sistemul social cum sunt credintele, dansurile si felurile de alocare a resurselor.

Orice schimbare in oricare din dimensiuni are repercusiuni in celelalte dimensiuni. Introducerea unei noi metode de a obtine apa, de exemplu, necesita introducerea unei noi institutii pentru mentinerea noului sistem de alimentare.

Invatarea a noi moduri de a rezolva lucrurile va necesita invatarea de noi valori si noi perceptii. Schimbarile in oricare dimensiune vor porni alte schimbari, ca undele apei cand aruncam o piatra in ea, si in sfarsit, toate cele sase dimensiuni se vor schimba.

Ignorarea acestor interrelatii in promovarea transferului de tehnologie se face pe riscul propriu (pot aparea rezultate neasteptate si/sau nedorite). Trebuie sa observati atent schimbarile din comunitatea in care lucrati si sa cautati repercusiunile in schimbarile din fiecare dimensiune, pentru ca acestea le afecteaza pe celelalte.

Interconectarea afecteaza schimbarea sociala:

Schimbarile dintr-o dimensiune culturala nu numai ca se fac prin schimbari in alte dimensiuni, dar cauzeaza schimbari in alte dimensiuni. De aceea, impactul social trebuie stabilit pentru toate proiectele, mici sau mari.

Pe masura ce deveniti mai experimentati, veti incepe sa vedeti o serie de schimbari care vin ca rezultat al introducerii de noi moduri de a face lucrurile. Cu cat puteti prezice mai mult aceste lucruri, cu atat veti fi mai pregatiti pentru ele. Cu cat puteti prezice schimbarile mai mult in fiecare dimensiune, cu atat mai mult va puteti modifica actiunile pentru ca comunitatea sa fie mai receptiva la schimbarile pe care le doriti.

Tineti minte, totusi, ca nu sunteti ingineri sociali, si ca nu puteti determina cu acuratete cum va raspunde o comunitate la eforturile voastre.

Vezi: Pastrarea culturii.

Concluzie; Mobilizatorul trebuie sa inteleaga comunitatea:

Pentru a fi mai eficient ca mobilizator, pentru a capacita si a intari comunitatile, trebuie sa cunoasteti natura comunitatilor si felul in care acestea se comporta. Comunitatile sunt organizatii sociale sau culturale, deci sunt caracterizate de cele sase dimensiuni culturale. Comunitatile nu sunt la fel ca indivizii dar cresc si se schimba prin propriul lor set de principii.

Cheia intelegerii acestor caracteristici si principii este sa recunoasteti cele sase dimensiuni ale culturii si relatiile dintre ele. Interconexiunile dintre aceste dimensiuni culturale⁽²⁾ nu sunt nici simple, nici usor de prevazut.

Animatorul trebuie sa fie constient ca ele exista si sa incurajeze in continuu observarea, analiza, schimbul de idei, cititul, lecturile si seminarele. Lucrand in comunitate, animatorul trebuie sa invete tot mai mult despre cultura si dinamica dimensiunilor culturale.

Ce este o comunitate? Raspunsul nu e nici simplu, nici usor de definit. Este important totusi pentru fiecare activist sa inteleaga acest lucru.

Mai mult despre comunitate:

- Sociologia comunitatilor;
- Caracteristicile comunitatilor;
- Comunitatea (Dictionar);
- Date preliminare (Cercetare);
- Organizare sociala.

Nota:(1) Ca stiinte, nu exista vreo diferenta intre sociologie si antropologie. Amandoua studiaza aceleasi lucruri si folosesc aceleasi metode stiintifice. Diferenta consta in istoriile lor diferite. Antropologia isi datoreaza originile imperialismului european si colectionarii diletante de obiceiuri exotice de catre aristocratii bogati aflatii in cautarea unui hobby interesant care sa le alunge plictiseala. Sociologia isi are originile in revolutia industrială, in aparitia de diferente uriase intre proprietarii de fabrica si cei ce nu aveau nimic de vanzare in afara muncii lor. Studiul diferentei de clasa a fost alimentat de un interes in mitigarea, daca nu chiar inlaturarea abuzurilor rezultate din aceste diferente de putere. Antropologia (cuvantul) este format din lipirea a doua cuvinte latine, in timp ce sociologia este formata prin contopirea unui cuvânt grec cu unul latin.

Nota:(2) Lucrarea de fata nu este una teoretica, ci una care isi propune sa il familiarizeze pe mobilizator cu ideea ca o comunitate este o entitate socio-culturala dincolo de a fi o colectie de indivizi si ca intelegerea acesteia este necesara pentru a ghida interventia in mobilizarr ca factor social. Marx, de exemplu, credea ca cele doua dimensiuni culturale de baza ,cea tehnologica si cea economica, se schimba in functie de o anume dialectica (de exemplu, de la agricol la industrial) si ca celelalte patru dimensiuni au urmat in adaptarea acestor schimbari materialiste. Spre deosebire de acesta, Weber credea ca cele doua dimensiuni superioare,

valorile (ideologia) si perceptiile (credintele) sunt primele care se schimba (cum a fost cazul Reformei protestante) si ca celelalte patru dimensiuni s-au schimbat in consecinta (de exemplu, revolutia industriala). Astazi nu vedem interrelatiile intre dimensiuni atat de simplist (si ramane mult spatiu pentru interpretare), dar inca recunoastem ca acestea ar trebui sa relationeze intre ele. Vezi: Marx si Weber.

<http://cec.vcn.bc.ca/mpfc/whtcomru.htm>